

Jezero Gazivode se, prema rečima zvaničnika iz Beograda i Prištine, našlo među stavkama dokumenata koje su Kosovo i Srbija potpisali u Vašingtonu 4. septembra.

“Značaj vode iz jezera Gazivode na društveno-ekonomski razvoj Kosova je ogroman”, kaže za BBC Dragiša Miljačić, koordinator radne grupe Nacionalnog konventa EU za poglavlje 35, koje se odnosi i na Kosovo.

“U pitanju je strateški resurs koji znatno utiče na sve životne, ekonomske i energetske tokove na Kosovu”. Sporazumi nagoveštavaju da bi Priština i Beograd mogli da se dogovore o nekoj vrsti zajedničkog suvereniteta nad jezerom Gazivode, kaže za BBC Špetim Gaši iz Saveta za inkluzivno upravljanje.

Gazivode se prostiru na površini od oko 12 kvadratnih kilometara. Nešto više od devet je na teritoriji Kosova, dok je ostatak u užoj Srbiji. Jezero je glavni izvor vode gradovima poput Kosovske Mitrovice i Gračanice, ali i Prištine i Vučitrna. Voda iz jezera hladi turbine elektrane “Obilić”, koje bez njega ne bi radile, a takođe reguliše snabdevanje Kosova strujom. Jezerom Gazivode upravlja srpsko javno preduzeće, dok hidrosistemom Ibar-Lepenc upravljaju dva menadžmenta – kosovski “Ibar Lepenc” i srpski “Ibar”, kaže Gaši. Prvi se nalazi u Južnoj Mitrovici, dok je drugi u Zubinom Potoku a kompanije se međusobno ne priznaju.

Međutim, uprkos mnogim tenzijama od rata, hidro-sistem Ibar-Lepenc radi bez prekida zbog međuzavisnosti, dodaje.

“Dok se voda Gazivoda nalazi u Zubinom Potoku, u kome većinski žive Srbi, fabrika za preradu vode nalazi se u južnoj Mitrovici, gde žive Albanci”.

Sporazum u Vašingtonu je po prvi put stavio na agendu pitanje jezera, misli Miljačić. Beograd je ranije predlagao da se vlasništvo nad sistemom poveri Zajednici srpskih opština, ili da se osnuje mešovita kompanija u kojoj bi srpska elektroprivreda imala polovinu vlasništva. Priština je odbila oba predloga.

“Vlasništvo nad sistemom je sporno iz razloga što se on gradio iz kredita Svetske banke koji je otplaćivala (i dalje otplaćuje) Srbija”, kaže Miljačić. Srbija ima i tehničku mogućnost preusmeravanje reke Ibar kojom se napaja jezero Gazivode, čime bi se ono isušilo i time bi se Kosovo ostavilo bez preko potrebne vode, dodaje.

“Otuda je otvaranje pitanja upravljanja jezerom Gazivode jako bitno i predstavlja moguću tačku saradnje koja bi se preslikala i na sve ostale sfere društva”.

U tački koja se odnosi na Gazivode stoji da će se sprovesti studija sa američkim Ministarstvom energetike o deljenju jezera kao izvora energije i vode, kaže Gaši.

“Kosovo već koristi jezero i kao vodu i kao izvor energije”, govori on.

“Kako će Srbija koristiti jezero Gazivode kao izvor vode i energije nije ni tehnički ni politički

jasno. Sever takođe koristi jezero kao vodu za piće i energiju”.

Pre nego što su sporazumi potpisani, predsednik Alijanse za budućnost Kosova Ramuš Haradinaj pozvao je kosovskog premijera da ga ne potpisuje upravo zbog tačke koja se odnosi na Gazivode. Pokret Samoopredeljenje ne bi potpisao sporazum u Vašingtonu da je bio na vlasti, čak i kada bi uzajamno priznavanje bilo njegov deo, izjavio je bivši ministar spoljnih poslova Kosova Glauk Konjufca.

“Jezero Gazivode je u vlasništvu Kosova ili se tako mislilo do pre tri dana, sada više nije isto. Ta tema je prvi put stavljena na pregovarački sto, s tim da će se stvoriti tim za izvodljivost koji će razmotriti deljenje i zajedničku upotrebu”, istakao je Konjufca.

“Ovakav sporazum za jezero Gazivode, gde Srbija dobija infrastrukturu kakvu želi, sa ‘mini-Šengenom’, uz suspenziju učlanjenja (Kosova u međunarodne organizacije), čak i sa Zajednicom iznutra, mislim da to Aljbin Kurti kao premijer ne bi potpisao”, ocenio je Konjufca, prenosi Kosovo Onlajn.

Albanski političari na Kosovu, uključujući premijera, nisu oduševljeni sporazumom, ali su morali da popuste pritisku SAD, kaže Gaši.

“Njihov glavni argument je da domaći resurs ne treba deliti sa drugom državom. Međutim, oni nemaju dovoljno moći da spreče njegovu primenu ako iza nje stoji Trampova administracija”, dodaje on.

Na Kosovu je na snazi političko pozicioniranje pred donošenje odluke o potvrđivanju ili odbacivanju optužnice protiv Hašima Tačija i Kadrija Veseljija pred Specijalnim sudom u Hagu, kaže Miljačić.

“U tim okolnostima, političari kao što je Ramuš Haradinaj pokušavaju da se dodatno profilišu kod nacionalno-orijentisanih glasača kroz slanje poruka koje ne idu u susret postizanja bilo kakvih sporazuma sa Srbijom, uključujući i upravljanje sistemom Gazivode”, misli on.

Izvor: b92.net